

verslag

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

KvK Utrecht 30276683

T 030 274 91 11
info@rivm.nl

Datum
21 april 2020

Ons kenmerk
20200421-IvK/IH/BV

Bespreking	Spoed brainstorm mogelijke alternatieven isolatiekleding
Vergaderdatum en -tijd	17 april 2020 12:21
Vergaderplaats	Telefonische GoTo meeting
Deelnemers	Els van Oorschot, Annelies Kiel, deskundigen infectiepreventie (LUMC) Jan-Willem Lammers, emeritus-hoogleraar longgeneeskunde en lid van LCH René Vertegaal, voorzitter LNHG, MedAdvise Jannie Smit, DSMH (Radboud UMC), bestuurslid vDSMH, deelname op persoonlijke titel Zita Kolder, arbeidshygiënist (Erasmus MC)/LCH Peter Molenaar, deskundige infectiepreventie RIVM/LCHV/LCI Arjan van Drongelen, Ingrid Hegger en Inge van Klink – de Kruijff, Team Herverwerking RIVM
Afwezig	Bastiaan Venhuis, Team Herverwerking RIVM
Kopie aan	Lysette Meuleman, René Sluiter (VWS-GMT), Anika Bink (RIVM), LCI (RIVM)

Aanleiding

Eerder is er een verslag uitgebracht met adviezen die betrekking hebben op de herverwerking van disposable isolatiekleding. Vanwege de aanhoudende schaarste van disposable isolatiekleding voor zorgpersoneel dat in contact komt met COVID-19 patiënten, wordt er ook gezocht naar mogelijke alternatieven die gebruikt kunnen worden als isolatiekleding in zorginstellingen. In deze teleconferentie werden mogelijke alternatieve isolatiekleding geïnventariseerd bij experts.

Welke producten kennen we?

Allereerst is er geïnventariseerd welke producten er in de praktijk gebruikt worden, zodat er passende alternatieven gevonden kunnen worden. De meest genoemde soorten isolatiekleding zijn:

1. coveralls
2. isolatiejassen (achter sluitend), hiermee worden verschillende type jassen bedoeld zoals een variant van stof of van plastic (wegwerp variant), verschillende merken en verschillende kleuren. Tevens is er ook diversiteit in spatwaterbestendigheid tussen deze typen isolatiejassen

Datum

21 april 2020

Ons kenmerk

20200421-BV

3. schorten, ook hier is een ruime variëteit aan verschillende merken, kleuren en gebruikte materialen (zowel katoen als polyester, maar ook een wegwerp variant)
4. operatiejassen, al dan niet steriel en
5. protectiejassen, al dan niet waterafstotend.

Hergebruik van disposable kleding

Hoewel dit geen onderdeel was van dit overleg, stonden aanwezigen positief tegenover het initiatief van hersteriliseren van disposable isolatiekleding met gammasterilisatie, waarmee geen extra beroep wordt gedaan op de centrale sterilisatieafdelingen van ziekenhuizen.

Juiste inzet van beschermende kleding en goede voorlichting

Naast het zoeken naar manieren om isolatiekleding te herverwerken of alternatieven te zoeken voor deze kleding gaven de aanwezigen unaniem aan dat er veel onnodig gebruik van isolatiekleding kan worden tegengegaan door de juiste kennisoverdracht naar zorgprofessionals. De ervaring is dat er vooral extramuraal veelvuldig onnodig isolatiekleding wordt gebruikt of te strenge maatregelen worden genomen, waar dit niet nodig is om virusoverdracht te voorkomen. Het is daarom aan te raden om een duidelijke factsheet te genereren waarmee het voor alle zorginstellingen, zowel ziekenhuizen, extramurale instellingen als individuele zorgverleners, duidelijk is wanneer isolatiekleding gedragen moet worden en per indicatie welk type isolatiekleding benodigd is. Er werd vanuit het RIVM / LCHV aangegeven dat er momenteel gewerkt wordt aan deze informatievoorziening. Het concept van de factsheet is klaar en publicatie wordt medio volgende week verwacht.

Eisen voor isolatiekleding

Voordat er gekeken kan worden naar alternatieve isolatiekleding, is het belangrijk om te bepalen waar deze kleding aan moet voldoen. De belangrijkste eis die gesteld wordt aan isolatiekleding is dat het een barrière is tussen de dienstkleiding of huid (armen) en de te behandelen patiënt of cliënt. Daarbij is spatwaterbestendigheid een belangrijk punt waar aan voldaan moet worden. Idealiter bedekt deze isolatiekleding de dienstkleiding en / of huid geheel. Echter, bij tekort aan geheel bedekkende isolatiekleding, zou isolatiekleding zonder mouwen over de normale werkkleding wel een optie zijn. Hierbij moet dan wel normale werkkleding met korte mouwen en handhygiëne tot de ellebogen toegepast worden, in plaats van alleen de handen. Verder gaat de voorkeur uit naar herbruikbare kleding die kan worden gewassen en naar disposable kleding die is te steriliseren met gammastraling, aangezien daar een landelijke logistiek voor is opgezet.

Er zijn verschillende normen voor isolatiekleding: NEN-EN-14126 (beschermende kleding tegen besmettelijke agentia), NEN-EN-22610 (chirurgisch afdek materiaal, operatiejassen en clean air suits, gebruikt als medische hulpmiddelen), NEN-EN-13795 (Chirurgische kleding en

Datum

21 april 2020

Ons kenmerk

20200421-BV

afdek materiaal). Voor veel kleding die momenteel wordt ingekocht wordt geen duidelijke specificatie gehanteerd waar de kleding aan moet voldoen. Het is bij veel gebruikte kleding momenteel niet duidelijk of aan de normen wordt voldaan.

Een relatief eenvoudige manier om de kleding te testen is om te kijken naar de waterkolom die de kleding kan verdragen, deze zou boven de 30cm moeten zijn (WIP richtlijn persoonlijke beschermingsmiddelen). Vanwege de schaarste die er momenteel heerst, lijkt het niet bevorderlijk om kleding die iets lagere waterdruk aan kan af te wijzen. De huidige tijd dwingt ons om toch wat soepeler met de richtlijnen om te gaan. De meeste zorgverleners hebben de kleding maar kort aan en verrichten handelingen waarbij spatwaterdichtheid voldoende is. Voor de OK en bepaalde handelingen op de IC geldt dit echter niet. Het heeft de voorkeur om een uniforme keuze te maken in de te gebruiken alternatieven, zodat er bij de zorgverleners geen verwarring ontstaat tussen de gebruikte producten. Tevens zouden deze producten dan ook op grote schaal ingekocht kunnen worden.

Mogelijkheden alternatieve producten

Bij het zoeken naar alternatieve producten die gebruikt kunnen worden kan er aan alternatieve manieren van gebruik van de al bestaande isolatiekleding gedacht worden, of aan kleding welke wordt gebruikt in andere sectoren.

Alternatief gebruik van bestaande producten

Een veel voorgestelde optie is het gebruiken van wasbare stoffen jassen die aan de voorzijde sluiten (doktersjassen, laboratorium jassen bijvoorbeeld) met daaroverheen minimaal een waterafstotend halterschort. Hoewel de halterschorten niet overal even goed verkrijgbaar zijn op dit moment, is de hoop dat deze makkelijk te produceren zijn (eventueel met losse mouwen). Eventueel kan dit bij hoog risico-handelingen worden aangevuld met overige isolatiemaatregelen (zoals een spatscherm of een losse isolatiemuts).

De deelnemers gaven aan dat een coverall niet vaak nodig is in de zorg voor COVID-patiënten. Men kan in plaats van een disposable coverall een gewone overall gebruiken. Bescherming voor schoenen lijkt niet noodzakelijk, voor schoenen kan de normaal geldende reinigingsprocedure worden gevolgd.

Er is verder gesproken over regenkleding als alternatief. Herbruikbare ademende regenkleding lijkt een mogelijkheid, dit is echter wel een kostbaar alternatief. Onder regenkleding zou eventueel koelkleding gedragen kunnen worden, zodat de zorgverleners het niet te warm krijgen. Het gebruik van wegwerp-regenponcho's moet worden afgeraden: er is te veel plastic aanwezig dat tegen de patiënt aan kan komen en dat tevens hinder tijdens de handelingen kan opleveren, verder zijn ze open aan de zijkanten en moeten ze over het hoofd worden uitgetrokken waardoor er een kans is op besmetting.

Datum

21 april 2020

Ons kenmerk

20200421-BV

Verder werd de mogelijkheid van plastic zakken die vermaakt kunnen worden tot schorten nog genoemd. De deelnemers waren het er over eens dat dit niet de voorkeur heeft, maar dat dit mogelijk een laatste redmiddel zou kunnen zijn.

Alternatieven uit andere sectoren

Eén van de sectoren waar naar producten gekeken kan worden is de chipindustrie waar ook coveralls gebruikt worden. Het is echter de vraag of deze ook spatwaterdicht zijn. Verder kan ook naar de Tyvek overalls gekeken worden die gebruikt worden in de farmaceutische en de voedingsmiddelenindustrie. Ook kan er in de bouwmarkten worden gekeken naar stofjassen, echter is daar het aanbod waarschijnlijk ook al beperkt.

Er is door de deelnemers contact geweest met kledingmakers en ateliers, de doorlooptijd is echter te lang en ook lijkt de voorraad stof hiervoor niet toereikend. Voor het LCH gaat de voorkeur uit naar productie op grote schaal. Als laatste werd nog kleding die gebruikt wordt in proefdiercentra en slachterijen aangehaald als mogelijkheid.

Overige alternatieven

Er kan ook nog gedacht worden aan het spatwaterdicht maken van bestaande materialen, bijvoorbeeld katoenen beroeps-kleding. Hierbij zouden de wasserijen een rol kunnen spelen. Het is wel de vraag hoe goed dit gedaan kan worden. Een van de eisen is ook wel dat het water hierna niet van de kleding afloopt, omdat anders de schoenen van het zorgpersoneel besmet raken. Als spatwaterdicht maken mogelijk is, zou er bijvoorbeeld ook nog aan stoffen overalls vanuit de agrarische sector gedacht worden.

Bij alternatieve kleding zonder manchetten aan de mouwen, kan een opening voor de duim in de mouw er voor zorgen dat de mouw niet gaat opkruipen. De handschoenen worden hierbij over de mouw heen getrokken.

Meermalen gebruiken van isolatiekleding

Verder zou het eventueel een optie zijn om isolatiekleding meerdere malen te gebruiken bij patiëntgebonden contact. Dit zou vooral extramuraal een overweging kunnen zijn, de jas kan dan op een veilige plek opgehangen of opgeborgen worden bij de kamer van de patiënt of cliënt, waarna deze bij een volgend contact weer gedragen kan worden. Dit kan echter alleen als er geen aerosolvormende handelingen zijn geweest. Verder vereist het zorgvuldig handelen waarbij de manier van aan- en uittrekken van de jas en de plaats en manier van ophangen zeer belangrijk zijn. Ook moet bekeken worden of het inderdaad mogelijk is de jas goed en veilig op te hangen. Voor de thuissituatie wordt nog geopperd om de jassen bij de cliënten thuis in de wasmachine op 60°C te wassen zodat ze patiëntgebonden herbruikbaar zijn. Na het wassen moet worden gecontroleerd of de jas goed uit de was is gekomen en onbeschadigd is.

Datum

21 april 2020

Ons kenmerk

20200421-BV

Logistiek

Voor alle hierboven genoemde alternatieven is het belangrijk om na te gaan of dit logistiek mogelijk is om te implementeren in de zorginstellingen. Een belangrijk punt bij het gebruik van herbruikbare kleding is dat er een scheiding moet plaatsvinden tussen sterk vervuilde kleding die weg moet en de optisch nog schone kleding die hergebruikt kan worden. Bij de deelnemers gaat de voorkeur uit om deze scheiding niet door de centrale sterilisatie afdeling van de ziekenhuizen te laten uitvoeren, vanwege het feit dat de niet-COVID zorg weer op gang komt en zij beperkte ruimte hebben om een strikte scheiding tussen schone ruimtes en ruimtes met gecontamineerde materialen te handhaven en hierdoor eerder foutgevoelig zijn.